

Fra empirisk undersøkelse til pastoral praksis

Viktige bøker om aktuell engelsk
kirkevirkelighet

OVE CONRAD HANSEN

I kjølvannet av rapporten *Mission-shaped Church* fra 2004, eller bedre; som en del av den samme prosess som ledet fram til denne, kommer det nå i engelsk sammenheng en hel rekke interessante og spennende bøker vedrørende kirkens relasjon til, og tjeneste i, samtidens sosiale og kulturelle virkelighet. Det er også påtakelig og oppmuntrende at mye av den aktuelle nytenkning innen den anglikanske kirke (CofE), som til dels er meget radikal, klart støttes og oppmuntres av kirkens offisielle lederskap. Et godt eksempel på dette er serien *Explorations* utgitt på *Church of England's* offisielle forlag, *Church House Publishers*, London. Foreløpig er 5 bøker utgitt, alle med positive forord av en biskop, og flere er ventet. Uten at dette kommer klart til syne i bøkens disposisjon synes de alle å representere et visst metodisk grep som gjenspeiler tre hovedaspekter: *En deskriptiv del* hvor en befletter seg på å beskrive forholdende på et eller annet område i kirkens eller samtidens aktuelle situasjon. *En reflekterende del*

hvor en søker å gjennomtenke og tolke noe av denne situasjonen, og en aktuell del hvor en går inn på *den pastorale utfordring* for kirken som gir seg ut fra det en har funnet.

Først ut i denne serien var *Bob Jackson* med *Hope for the Church. Contemporary strategies for growth* (xii+190s, 2002). Jackson er en erfaren menighetsprest, men har også bakgrunn som *Government Economic Adviser* og fra et omfattende arbeid med statistikk i denne sammenheng. Den foreliggende boken er blitt til på bakgrunn av hans stilling som *Research Missioner* tilknyttet *Springboard*, en stiftelse som på erkebiskopenes initiativ arbeidet med evangelisering og menighetsutvikling. Mye av materialet i boken går ut på å dokumentere den anglikanske kirkes faktiske situasjon i det engelske samfunn i dag. Og her legges alle kort på bordet i form av statistikker og oversikter over gudstjenestedeltakelse og over kirkens kontakt med barn og ungdom. Det samlede bilde summeres opp i følgende spissformulering: *the Church of England is in decline, and may die if it fails to acknowledge and address the seriousness of the situation* (xi). På tross av denne mørke spådom taler bokens tittel om håp for kirken. Og det er dette som er et av bokens hovedpoeng: ved siden av å åpent konstatere den markante tilbakegang på de fleste områder av kirkens liv, konsentreres oppmerksomheten også om de positive trekk som finnes i mange enkeltmenigheter og i noen bispedømmer særlig. Det er nemlig et betydelig antall menigheter som har maktet å stanse tilbakegangen og som har funnet nye måter å fungere på som har skapt vekst. Tilbakegang er altså ikke noe uavvendelig for kirken i vår tid. Den kan stanses opp og vendes til ny vekst. Tre ting synes imidlertid å være nødvendige for at så kan skje:

- For det første en *klar erkjennelse av den reelle situasjon* og av alvoret i denne.
- For det andre en *ny villighet til forandring* vedrørende mange sider ved kirkens måte å fungere på.
- Og for det tredje *ydmykhet og villighet til å lære* av de menigheter og menighetsledere som har maktet å snu utviklingen.

En veldig viktig forutsetning for denne markerte vilje til nytenkn-

ing, som også kommer til uttrykk i rapporten *Mission-shaped Church*, er at analysen av kirkens situasjon nå deles av svært mange kirkeledere. Det skal også mye til å motsi det bilde som tegnes av Jackson. Hans kompetente og profesjonelle bruk av statistisk materiale kombinert med en erfaren pastoral innsikt og engasjement for kirkens ve og vel gjør et sterkt inntrykk. Denne boken har derfor vært med å bidra til en erkjennelse hos mange av at kirken nå står ved et tideverv i sitt forhold til folket. Dette har skapt en viktig forutsetning for at endringer kan finne sted. Tre ting er nødvendige i en slik endringsprosess sier Jackson (66-69):

- *We must re-think – and then re-live – the very nature of Christian faith*
- *We must discern a new role for the Church in society today*
- *We must re-imagine the Church*

Jackson utdyper hva han mener med dette, og søker også å reflektere konstruktivt over ulike erfaringer av endring og ny vekst i menigheter i England. Mye er avhengig av godt lederskap, sier han og retter et kritisk søkelys på de prosesser som ofte ligger bak valg av biskoper og andre toppledere i kirken. Et viktig kriterium må nå være å velge ledere som selv har demonstrert evne til å lede lokalmenigheter gjennom endringsprosesser og inn i ny vekst. En slik bakgrunn gir det beste utgangspunkt for å lede andre til å gjøre det samme, hevder han (165f). Svært utfordrende for tradisjonell norsk folkekirketenkning er også den påstand, som synes å være godt dokumentert i engelsk sammenheng, at det er de prester som er minst bundet opp av en rekke folkekirkelige handlinger som best lykkes med å bygge voksende og levedyktige menigheter (65).

Som undertittelen indikerer går Jackson også inn på en rekke "strategier for vekst". Her gis mange interessante innspill, men en del på en noe generell måte. Sikkert er at vekst i bibelsk mening også har med åndelig og personlig fornyelse i menigheten å gjøre. Det avsluttende kapittel i boken har derfor overskriften *Renewing the spiritual heart* og uttrykker en sterk tro på at Den Hellige Ånd og de *gudsrikekrefter* som er til stede i menigheten har kraft i seg til å skape forandring.

Boken *Hope for the Church* reiser mange spørsmål, gir noen svar, men etterlater også en følelse av at Jackson nok har “mer på lager”.

Publiseringen av *The Road to Growth. Towards a thriving Church* i samme serie (xiv+250, 2005) viser at så klart er tilfelle. Denne boken er, om mulig, enda mer spennende, ikke minst fordi håpsdimensjonen med henblikk på den anglikanske kirkes framtid nå er enda mer framtreddende. Troen på at ny vekst er mulig er nå meget uttalt: *We live in exciting times, the Holy Spirit is on the move, the Church of England is changing fast, we are becoming a missionary church* [...] (xi). Jackson har nå hatt mulighet til å gjøre enda mer konkret forskning og har gått mer i dybden i noen utvalgte bispedømmer, særlig er studiet av utviklingen i London bispedømme (omfatter ca 3,5 mill nord og vest for Themsen) interessant. I mellomtiden er han også blitt utnevnt til *Archdeacon* i Walsall og *Growth officer* i Lichfield bispedømme. Boken består av 18 kapitler, er på xiv+250s, og denne omtalen kan kun gi noen smakebiter.

I et kritisk kapittel *Self-inflicted wounds* (15-29) spør han etter hva i kirkens egen praksis i nyere tid som særlig synes å være årsak til tilbakegangen. Noen overraskende peker han her på opprettelsen av *team ministries* på 1970 og 80 tallet. Det statistiske materialet viser her entydig større tilbakegang i menigheter med team enn i andre. Ved siden av “conflicts and personality clashes within them” (18) pekes det her på en rekke grunner til at teamledede menigheter ikke synes å fungere godt. Av andre grunner til tilbakegang nevnes blant annet for kort tjenestetid for prester i mange lokalmenighet og for få unge sokneprester. Det at menigheter med sokneprester under 45 vokser mest kan ha å gjøre med at disse i større utstrekning er fleksible og villige til å gjennomføre endringer enn deres eldre kolleger. For det er et entydig budskap også i denne boken at forandring er nødvendig for at vekst skal kunne skje: *The truth uncovered by survey after survey is that churches that do not change decay, and churches that change grow. It is truly change or decay* (58).

Et eget kapittel handler da også om *Church growth through change* (58-76). Noen typer endringer som ofte leder til vekst er: planting av nye menigheter, et mer uformelt og avslappet gudstjenesteliv, større satsing på barn og unge og familievennlige gud-

stjenester, bruk av små grupper, prosessorienterte evangeliseringsprogrammer og mer vekt på å involvere leke ledere. Flere av disse tema er da også tatt opp i egne kapitler.

Ettersom sokneprester spiller en meget viktig rolle som ledere i CofE inneholder boken et eget kapittel om *Clergy selection and training for a missionary Church* (113-123). Et viktig poeng her er, som tidligere nevnt, at kirken trenger flere unge prester. Men dette må også være mennesker som har vilje til og evne til å være *agents of change*, endringsagenter (120). Selve rekrutteringsprosessen, det å finne de rette kandidater, er således like viktig som utformingen av det studium eller den opplæring disse skal gjennomgå, hevder han. Jacksons analyse og refleksjoner over presters og andre lederes rolle representerer en klar utfordring til tradisjonell presteutdannelse både i England og i andre land hvor de etablerte kirker er i tilbakegang. Etter undertegnede mening indikerer følgende utsagn en helt nødvendig vei også for presteutdannelsen i Norge: *Theology and biblical studies cannot be abandoned, but they need to be woven into a training programme for missional leaders* (123).

Prestenes rolle følges opp i enda et kapittel *Deploying and equipping the clergy* (124-139), som igjen etterfølges av kapitlet *Training and supporting the laity* (140-148).

En meget interessant generell observasjon er også at menigheter tilhørende ulike kirkelige tradisjoner vokser. Om en tenker ut fra en tradisjonell tredeling av menigheter i anglikansk kirkeliv er det *evangelical/charismatic* som vokser mest, deretter *catholic*. Men også noen menigheter av typen *middle/liberal* vokser. (105). Spørsmålet om tilhørighet til kirkelig tradisjon synes altså å være av mindre betydning for vekst enn villighet til nytenkning og forandring.

En annen viktig generell observasjon er at veksten i mange menigheter ikke kommer gjennom tilpasning til det moderne samfunn og dets verdier; *But the Church is ready to grow as a counter-cultural force within post-Christian society* (3). Det ligger som en klar premiss i begge Jacksons bøker at vekst ikke bare har med ytre endringer og kvantitative oversikter å gjøre, men at det hele tiden dreier seg om en tro på Den Hellige Ånds ledelse og utrustning av kirken i den prosess den nå befinner seg i.

En viktig ressursbok i den omstillingsfase CofE nå er inne i er

Evangelism – which way now? An evaluation of Alpha, Emmaus, Cell church and other contemporary strategies for evangelism (xiii+207) publisert i *Explorations* serien i 2003. Forfatterne er *Mike Booker*, tidligere *Director of Mission and Pastoral Studies* ved Ridley Hall i Cambridge og *Mark Ireland*, *Diocesan Missioner* i Lichfield bispedømme. Begge har tidligere bred erfaring fra tjeneste som menighetsprester.

1990-2000 var utpekt som *The Decade of Evangelism* i England. På bakgrunn av undersøkelser på 1980 tallet (jf særlig *John Finney*, *Finding faith today*, London 1992) var det blitt klargjort at voksne mennesker i denne tiden primært kom til bevisst kristen tro gjennom en prosess hvor gjerne venner eller slektninger var involvert. *Process evangelism* ble således noe av et slagord, og på 90 tallet ble det utviklet en rekke programmer som, på ulike måter, søkte å legge til rette for slike prosesser. De her nevnte forfattere har satt seg fore å undersøke og evaluere de mest kjente av disse for å kunne gi råd om hva som er sterke og svake sider og å gi *a realistic picture of what works in evangelism in Britain today* (xi). På bakgrunn av det vi her har sagt er de nøye med sin definisjon av evangelisering: *Evangelism = the process by which people become disciples of Jesus Christ* (2). Deres innledende drøfting av begrepet omvendelse og av hvordan ulike kirker markerer *inkorporering* av nye kristne (4-9) kan ha stor interesse også i norsk sammenheng.

Det første program som drøftes er vel kjent i mange menigheter også i Norge; *Alpha* (12-32) med bakgrunn i menigheten *Holy Trinity Brompton* i London. Selv om kurset i seg selv er eldre er det særlig blitt kjent gjennom det omfattende hjelpematerialet som ble publisert fra 1993 av. Utbredelsen av dette, både i UK og ellers i verden er ganske oppsiktsvekkende. Pr 2003 regnet en med at 1 og ½ million briter hadde deltatt og 7.215 menigheter av alle kirkesamfunn var registrert som bruker bare i UK. Undervisningsmaterialet var oversatt til 46 språk og 16.000 menigheter i 130 land utenfor UK var begynt å bruke det. *Ireland*, som har forfattet kapitlet om Alpha, innrømmer at dette kursets suksess ikke kan benektes, men har allikevel en del kritiske innvendinger mot det. Noen av disse er som følger: opplegget er lite fleksibelt og utgiverne forutsetter at det brukes i sin originale versjon, innholdsmessig er det tynt når det gjelder sakra-

mentene og sosialetiske spørsmål, og det har en overvekt i fokuset på Den Hellige Ånd. På den tid denne boken er skrevet synes også oppfølging og integrering av nye kristne å være noe svakt. Allikevel er det klart at mange menigheter har erfart stor vekst gjennom bruken av Alpha.

Både på grunn av en liknende kritikk av Alpha og ut fra et ønske om litt ulike vektlegginger er det på 90 tallet utviklet en rekke andre kurs. Selve den ytre modell er ofte svært lik, med vekt på undervisning og samtale i en avslappet atmosfære og for noen med måltidsfellesskap. Det mest kjente av "alternative kurs" har fått navnet *Emmaus* (33-46). Dette er utviklet av et team av mennesker som har bakgrunn i ulike tradisjoner innen CofE. Således har det, ifølge Ireland, en bredere teologisk balanse *and should appeal to those churches that do not sit comfortably with the charismatic evangelical theology of Holy Trinity Brompton* (38f). Av andre sterke sider nevnes en større fleksibilitet i mulighetene for bruken av materialet i ulike kontekster og et bedre opplegg for videreføring av nye kristne. Emmaus-kursene har ikke fått den samme utbredelse som Alpha, men mange menigheter har gjort gode erfaringer også med disse. Fire andre kurs som representerer en form for *prosessevangelisering* drøftes også og alle seks sammenliknes i en oversikt med henblikk på sterke og svake sider på side 48. I tillegg til disse presenteres vi i kapitlet om åndelig søken og nyreligiøsitet (*Engaging with the search for spirituality*) (171-184) for programmet Essence som er noe kortere og som forutsetter mindre kjennskap til kristen terminologi.

Når det gjelder erfaringene fra *evangeliseringstiåret* sies det at dette har vært en tid hvor britiske kirker har lært mye nytt om evangelisering. Kanskje den viktigste lærdom har vært å tenke misjon og evangelisering som en stadig pågående prosess i alle menigheters liv mer enn frittstående kampanjer og spesielle tiltak. Videre har dette vært en tid hvor en har fått øynene enda mer opp for hva europeiske kirker har å lære av de dynamiske kirkene i andre verdensdeler. Ikke minst gjelder dette med henblikk på cellebaserte menigheter og menighetsplanning. Kapitlene til begge disse tema kan også ha stor interesse i norsk sammenheng. Det samme gjelder drøftingen av programmet *Naturlig kirkevekst*. Dette har foreløpig fått en mindre utbredelse i UK enn i Norge,

men anbefales her som et godt hjelpemiddel sammen med et av de tidligere nevnte program. Ikke minst anbefales menighetsprofilen i Naturlig kirkevekst som et nyttig redskap til en realistisk erkjennelse av menighetens situasjon (138).

Avsluttende pekes det på de store utfordringer de radikale kulturelle endringene i det britisk samfunn representerer for kirkene. Tilbakegangen for tradisjonelle måter å drive menighetsarbeide er så stor at nytenkning og nye strategier er helt nødvendig. Denne boken pretenderer ikke å gi enkle svar, men presenterer en del programmer og arbeidsformer som har båret god frukt, og utfordrer lokale menigheter til kreativ utforskning av disse.

Temaet *nyreligøsitet og åndelig søken* som kort berøres i denne boken tas opp med full styrke i den *fjerde utgivelsen* i denne serien: *Evangelism in a Spiritual Age. Communicating faith in a changing culture* (xii+162, 2005). Den er forfattet av et team på seks personer: *Steven Croft, Rob Frost, Mark Ireland, Anne Richards, Yvonne Richmond* og *Nick Spencer*. Den er delt i to hoveddeler, Part One: Research og Part Two: Responses. I første hoveddel beskrives en aktuell spørreundersøkelse med henblikk på å kartlegge holdninger til kirke og kristendom blant mennesker utenfor kirken, og for å søke å identifisere hva slags "store spørsmål" vanlige mennesker er opptatt av. Vi går her ikke inn på noen vurdering av de metodiske kriterier som er lagt til grunn for dette arbeidet, men gjengir kort noen av funnene. Bakgrunnen for undersøkelsen var erfaringer Yvonne Richmond, *Chaplain for Evangelism at Coventry Cathedral*, hadde gjort i samtale med 10 personer i løpet av en periode på 10 uker (3-15). Hun oppdaget hos disse, med forholdsvis lik bakgrunn i britisk middelklasse, men uten kirkelig tilknytning, en stor åpenhet for å samtale om åndelige spørsmål når de spørsmål de selv var opptatt av ble tatt på alvor. Videre var mange av disse fortrolige med visse slag av mystiske eller paranormale erfaringer, og disse kunne lett bli tolket i retning av en begynnende søken etter kristen tro (5).

Disse erfaringene syntes å bekrefte den beskrivelse som sosiologen *Grace Davie* har gitt av det britiske samfunn på 90 tallet, nemlig at det typiske nå er "believing without belonging", dvs.: svært mange tror uten å ha tilhørighet til noen kristen menighet (8). En viktig grunn til dette synes å være at få kirker har maktet

å utvikle gudstjenester eller andre samlinger som virker attraktive og meningsfylte for søkende mennesker. Den åndelige åpenhet er der, men hvordan kan kirkene møte den? Dette er en av hovedutfordringene for kirken i dag. Yvonne Richmond's erfaringer ledet videre til en mer omfattende intervjuundersøkelse i Coventry bispedømme. Resultatene av denne presenteres av Nick Spencer i kap 2 *Beyond the fringe?* (16-40). Seksti personer, med ulik sosial, kulturell og aldersmessig bakgrunn, ble nå intervjuet i samtaler hvor de selv også fikk muligheter til å kommentere spørsmålstillingene og å utdype sine synspunkter. Ingen av de spurte hadde noen religiøs tilknytning idet engasjerte kristne, så vel som erklærte ateister, ble sjaltet ut. En generell konklusjon på undersøkelsen er at; *People of today, irrespective of their circumstance, have 'big questions'* (17). Seks slike områder av "store og viktige livsspørsmål" blir identifisert og kommentert i dette kapitlet. Videre reflekteres det over mulige måter kirken kan komme søkende mennesker i møte på. En viktig forutsetning er at kirken erkjenner at det er et gap mellom vanlige menneskers liv og livstolkning og kirkens tradisjonelle måter å søke å formidle sitt budskap på (*Mind the gap: the disconnection between people and Christianity*) (51).

I andre halvdel av boken reflekteres det videre over selve begrepet spiritualitet i vår tid og berøringspunkter mellom en allmen spiritualitet og det kristne budskap drøftes. I et kapitel *The local church perspective* (74-97) settes søkelyset på de utfordringer en ny åndelig søken representerer for en lokal menighet, og det gis eksempler på hvordan noen menigheter har søkt å legge til rette for ulike møtepunkter med mennesker som er interessert i spiritualitet, men ikke tiltrukket av tradisjonelt gudstjenesteliv. Her er gode ideer også for norske menigheter. I de to siste kapitler drøftes ulike former for evangelisering med henblikk på å møte åndelig søkende mennesker. I kapitlet *Evangelism beyond the fringes* (98-125) utfordrer Rob Frost kristne menigheter og enkeltmennesker i dag til å ta den samtidige kulturen mer på alvor; *I have come to understand that Christian mission has never evangelized a culture by avoiding it* (103). Det nytter ikke å vente på at kulturen og samfunnet rundt oss skal endre seg, det er kirken selv og våre framtrekelsesformer som må endres. Også her gis det mange interessante eksempler på kreative forsøk på å

bygge bro til åndelig søkende mennesker og miljøer. Ikke minst legges det vekt på en holistisk utforming av kristen spiritualitet. I et avsluttende kapittel skriver Steven Croft om *Transforming evangelism* (126-147). Her er mange viktige innsikter. Tre hovedpoeng nevnes kort:

- Evangelisering overfor søkende mennesker må begynne med å lytte; for å vinne retten til å tale; for å kunne tilpasse budskapet til det en hører og for å kunne lære av andres visdom og innsikt.
- For det andre må vår tale skje i en mer ydmyk tone og må demonstrere innsikt i og vilje til å forstå den tiden vi lever i.
- Og for det tredje, evangelisering må i vår tid fungere som noe fellesskapsbasert hvor menigheten nettopp utvider sitt fellesskap og inviterer nye til å få en tilhørighet til dette. En slik tilhørighet vil igjen kunne skape åpenhet for å utforske troen.

Avslutningsvis finnes et appendix med oversikt over ulike relevante resurser i form av litteratur og websider.

Hos en rekke kirkeledere i Storbritannia har det de siste 15-20 år vært et bevisst fokus på ungdomskulturen og de kristne kirkers forhold til denne. En av fruktene av dette var opprettelsen av *the Cambridge Centre for Youth Ministry* ved Ridley Hall i Cambridge på 1990 tallet. Blant initiativtakerne var *Graham Cray*, daværende rektor ved Ridley Hall, og *Bob Mayo*, som ble den første leder av senteret. Det interessante ved dette senteret er at det har en trosbasert profil men allikevel har fått mulighet til å gi en universitetsgodkjent mastergrad som gir en anerkjent bakgrunn for ungdomsarbeide både i kirkelig og sekulær/sosial sammenheng.

Den femte boken i vår serie har helt klart sin bakgrunn i forskning som er utført i tilknytning til arbeidet ved dette senteret og har fått tittelen *Making sense of Generation Y. The world view of 15-25 years-olds* (xiii+209, 2006). Forfatterne er *Sarah Savage* (religionsosiolog), *Sylvia Collins-Mayo* (religionspsykolog), *Bob Mayo* (teolog) og *Graham Cray* (nå biskop av Maidstone). En del av den forskning som her presenteres er allerede kjent gjennom boken *Ambiguous evangelism*, London 2004, ved de tre førstnevnte forfattere.

I sitt forord beskriver erkebiskop Sentamu av York noe av hovedbudskapet i boken på følgende måte:

What it reveals is the 'large mismatch' between the world view of those aged 15-25 and the Church. The research described in this book suggests that young people are happy with life as it is, that they have no felt need for a 'transcendent something else', and that they regard the Church as boring and irrelevant (ix).

Resultatene som legges fram i boken er fruktene av et to års forskningsprosjekt hvor en har samtalt med 124 unge mennesker født etter 1980 fra forskjellige typer av ungdomsmiljøer i ulike deler av England. Målsettingen var særlig å kartlegge de unges forhold til populærkulturen, spesielt musikken, hvordan denne preger deres daglige liv, former deres virkelighetsforståelse og danner utgangspunkt for en mulig spiritualitet. Det sies allerede i innledningen at resultatet ble helt annerledes enn de selv, og kirken, hadde forventet (xi).

Framstillingen faller i tre hoveddeler:

1. The world view of generation Y
2. A closer view
3. Implications for youth work and the wider church

Begrepet "world view" defineres i denne undersøkelsen som "the shared framework of beliefs, knowledge and understanding through which young people experience the world. They use this 'lens' to make sense of their lives" (8).

Det som preger generasjon Y, til forskjell fra tidligere ungdomsgenerasjoner (Baby boomers [født 1946-63] og Generation X [født 1964-81]), er blant annet de følger av globaliseringen og den teknologiske utvikling som har skapt nye kulturelle forutsetninger og et endret arbeidsmarked. Færre av denne generasjonen går således inn i tradisjonelle, ufaglærte yrker, og en høyere prosent enn tidligere tar ulike former for høyere utdanning. Mange av dem synes således å ha et rimelig optimistisk syn på livet, og de synes å ville finne seg til rette i en forholdsvis tradisjonell livsstil med ekteskap og egen familie.

Når det gjelder forholdet til kirken viderefører imidlertid Gen-

eration Y den negative utvikling fra de tidligere etterkrigs generasjonene, og en forholdsvis liten prosent er preget av det som kalles "a transformative spirituality", en regelmessig deltakelse i en eller annen form for religiøs eller åndelig praksis. På den annen side gjør den begrensede kontakt med kirkelige miljøer at disse unge synes å være preget av mindre foruttatte ideer om hva kirken kan tilby dem (15). De grupper innen denne generasjonen som har et kirkelig engasjement, en undersøkelse antyder så mange som 14%, er imidlertid meget engasjerte i sin sammenheng.

Forfatterne av denne boken er forsiktige med å trekke for basante slutninger av sitt materiale. Et interessant tema er drøftingen av populærkulturen som religion. "Rave-parties" og "club" kulturen kan i noen tilfeller ha religiøse overtoner, likeså engasjementet i ulike former for sport (19-34). En generell konklusjon er allikevel at denne ungdomsgenerasjonen, i hovedsak, er preget av et temmelig sekularisert livssyn, og at den er lite opptatt av religiøse overtoner i populærkulturen. Mangelen på en religiøs dimensjon synes heller ikke å oppleves som et savn, "Instead, the data indicated that they found meaning and significance in the reality of everyday life, which the popular arts helped them to understand and imbibe" (37). Når denne generasjonen således kalles "The happy midi-narrative", indikerer dette nettopp at de synes å være fornøyde uten noen "meta-narrative", en overgripende livstolkning.

I annen hoveddel "A closer view" (55-117) går forfatterne dypere inn i populærkulturen, gjengir flere intervjuer med unge mennesker og søker å gjøre noen teologiske refleksjoner på grunnlag av disse. Ettersom vennskap og relasjoner spiller en så viktig rolle for den gode livsfølelsen i denne generasjonen, hvordan klarer de å forholde seg til brutte relasjoner og avvising? Gir de populære såpeseriene "Friends" og "EastEnders" nok hjelp til å komme til rette med slike ting? Eller når en kveld på byen, i klubben, for alvor går galt, hvordan bevarer en "the happy feeling"? Hva med sentrale kristne begreper som forsoning og nåde? Kan disse gi mening i en slik sammenheng?

Et helt kapittel konsentrerer seg om denne generasjonens forhold til "cultural icons" og "advertising images" og de ulike, ofte tvetydige, symbolske betydninger disse kan ha. Mye av kom-

munikasjonen blant ungdommene syntes således å knytte an til ulike tolkninger av slike bilder, og i det hele til en kreativ eller fantasifull visualisering. I den teologiske refleksjon til dette henvises det til mye av billedbruken i GT, til det hemmelighetsfulle, og tvetydige, ved Jesu liknelser, til bruken av mysteriebegrepet hos Paulus og til billedbruken i Åpenbaringsboken som mulige paralleller til en slik visualiserende tankegang.

Her er mye interessant materiale, sikkert også med henblikk på de samme aldersgrupper i norsk sammenheng.

I bokens siste hoveddel (120-172) drøftes så hva kirken og det kristne ungdomsarbeide kan lære av denne undersøkelsen. Forfatterne tilbyr ikke enkle løsninger men noen generelle prinsipper og veimerker.

Mye tradisjonelt kristent ungdomsarbeid forutsetter ofte at de unge har et indre, mer eller mindre klart følt, behov for å finne en dypere mening eller hensikt med livet. Denne undersøkelsen har ikke funnet dette hos Generation Y.

På den annen side har mange av disse et så lite fordomsfullt forhold til det kristne budskap at dette kan presenteres på en enkel og direkte måte. Følgende råd gis til ungdomsarbeidere: "Relax, present the gospel simply – as it is – it is good news" (123).

En stor utfordring for tradisjonelt kirkeliv er at denne generasjonen ser etter det som er ekte, særlig "the reality of transformed lifes" (132). Videre er disse unge ute etter å utvikle gjensidige relasjoner, og dette er ikke alltid lett i menigheter hvor en primært sitter i kirkebenker. En autoritær moralistisk holdning vil overhode ikke kommunisere på det etiske området sies det, og mennesker denne i generasjonen må tillates å få være i en prosess over tid. En prosess hvor nåden hele tiden står sentralt.

I et forsøk på å tolke de grunnleggende holdninger hos Generation Y i et bredere kulturelt perspektiv, tas et interessant oppgjør med den forestilling at det i hele den vestlige kultur finnes en fornyet interesse for "spirituality", åndelighet. Dette beskrives som "ønsketenkning" i kirken. De unge i dag representerer en generasjonen som har mistet troen på det moderne samfunns utviklingsoptimisme, og som er opptatt av å finne det lykkelige liv her å nå. Således er de, mer enn tidligere generasjoner, preget av den utvikling som en tid har foregått i den

vestlige verden. Utviklingen fra produksjonssamfunn til *konsu-
mersamfunn*, fra industrisamfunn til *elektronisk tidsalder* og fra
vektlegging av nasjonalstaten til det *globale samfunn*. Det er i
samspeilet mellom disse tre utviklingstendenser at den nye gen-
erasjonen nå utvikler sin selvforståelse. Menneskelig identitet og
forståelse av sannhet er ikke lenger noe som er gitt, men kon-
strueres i den sosiale virkelighet, i en livsstil hvor valg og konsum,
“image and style” (152), er sentralt. I en slik kultur kommer tradis-
jonelt kirkeliv langt nede på “shoppinglisten”.

Noe av bakgrunnen for kirkens kommunikasjonskrise i forhold
til denne generasjonen sies ellers å være at kirken er bundet opp
i en *anakronistisk litterær kultur*, mens det er ulike billedmedia
og den muntlige livsfortelling som fanger de unges interesse.

I et avsluttende kapittel “Reconnecting with Generation Y – and
all those like them” (156-170), reflekterer biskop Graham Cray
over de generelle utfordringer denne undersøkelsen stiller
kirkene overfor. Han understreker at disse må være villig til å erk-
jenne kulturkløften, men understreker at mye av det trofaste og
tradisjonelle kirkelige arbeid fortsatt har sin verdi og må gå sin
gang. Samtidig må det plantes nye typer av menigheter, “fresh
expressions of church” hvor det utvikles nye samværsformer og
mer kreative formidlingsformer. Det er også viktig å være opp-
merksom på at det er mye smerte, både blant unge og eldre, i dag
på grunn av spenningen mellom idealet om et lykkelig liv og
hverdagsvirkeligheten. Kirkens erfaringer med og resurser av pas-
toral omsorg vil her kunne vise seg å være meget viktig. I denne
spenningen ligger også noe av utgangspunktet for å utfordre “the
Happy midi-narrative”. Cray går så langt som til å si: “It is a fraud.
It is a midi-narrative trying to fulfil the role of a meta-narrative”
(164).

Om det i det hele tatt gis noen konklusjon i denne boken kan
denne synes å lyde som følger: Resultatet av denne under-
søkelsen ble ikke det en hadde forventet, nemlig å finne en
åndelig lengsel i ungdomsgenerasjonen. I stedet fant en en gen-
erasjon som tilsynelatende var vel fornøyd med det daglige liv slik
dette utfolder seg i ulike vennskapelige relasjoner og i en aktiv
interaksjon med populærkulturens ulike media. Majoriteten av
disse har også et svært distansert forhold til kirkeliv og kristen tro.
Således representerer denne generasjonen en enorm utfordring til

de kristne kirker, en utfordring disse bare kan gå inn i med betydelig selvkritikk og vilje til omvendelse fra en selvopptatt tradisjonalisme. I en slik omvendelsesprosess kan kirken igjen oppdage at det er Den Hellige Ånd som er “the prior missioner par excellence” (168), og som igjen kan skape en helhetlig og personlig spiritualitet hvor “lykke” kan erfares på et dypere plan.

Ikke minst denne siste boken er et tydelig eksempel på det sikte som preger hele denne serien: å kunne gi pastoral hjelp og veiledning til kirken på basis av seriøse undersøkelser av aktuelle forhold i kirke- og samfunnsliv. Her ligger det et fortrinn i forhold til mye av den nordiske kirkeforskningen som ofte forblir i den deskriptive framstillingen.

Ove Conrad Hanssen, født 1942, cand.theol. Menighetsfakultetet, Oslo 1968, Praktikum og ordinasjon 1969. Teol.dr. Universitetet i Lund, Sverige 1987. 1971-1973 studentprest (NKSS) i Trondheim, 1973-1974 vitenskaplig assistent M.F.. Fra 1974 ansatt ved Misjonshøgskolen i Stavanger, førsteamanuensis fra 1987. Nå særlig tilknyttet Praktisk teologisk seminar ved MHS.

From empirical investigation to pastoral praxis

In the article “From empirical investigation to pastoral praxis”, Ove Conrad Hanssen, presents, and to some extent discusses, the five first books in a new series called *Explorations*.

It is published by the Anglican *Church House Publishers* in London and reflects the same process of fresh and creative thinking as the report *Mission-shaped Church*, discussed at the General Synod of Church of England in 2004. This church is, in the opinion of the writer, the only of the established churches in Europe that has started a radical analysis and re-thinking of the relationship between church and society in a new millennium. And as a result of this, a process of *re-imagining* what it means to be church at this time of history.

The books are: *Bob Jackson, Hope for the Church. Contemporary strategies for growth* (xii+190s, 2002); *Mike Booker & Mark Ire-*

land, Evangelism – which way now? An evaluation of Alpha, Emmaus, Cell church and other contemporary strategies for evangelism (xiii+207, 2003); *Bob Jackson, The Road to Growth. Towards a thriving Church* (xiv+250, 2005); *Steven Croft, Rob Frost, Mark Ireland, Anne Richards, Yvonne Richmond & Nick Spencer, Evangelism in a Spiritual Age. Communicating faith in a changing culture* (xii+162, 2005) and *Sarah Savage, Sylvia Collins-Mayo, Bob Mayo & Graham Cray, Making sense of Generation Y. The world view of 15-25 years-olds* (xiii+209, 2006).

Hanssen finds a somewhat similar methodology in these books; a *descriptive part* looking into a special area of the life and ministry of the church, a certain *systematic reflection* on the actual findings, and some *suggestions for the pastoral praxis* of the church. The writer compares this with practical theological projects in the Nordic context, which seldom goes beyond empirical description.

Addendum til nr 3-4/2006, s. 216:

John D'Arcy May, b. Melbourne, Australia, 1942. STL Gregoriana, Rome, 1969; Dr. theol. Münster, 1975; wissenschaftlicher Assistant, Univ. of Münster, 1975-1982; Dr. phil. Frankfurt, 1983; Ecumenical Research Officer with Melanesian Council of Churches, Port Moresby, and Research Associate at the Melanesian Institute, Goroka, Papua New Guinea, 1983-87; Director, Irish School of Ecumenics, Dublin, 1987-1990; now Associate Professor of Interfaith Dialogue, ISE, and Fellow of Trinity College Dublin. Publications include: *Meaning, Consensus and Dialogue in Buddhist-Christian Communication: A Study in the Construction of Meaning* (1984), [ed.] *Living Theology in Melanesia: A Reader* (1985), *Christus Initiator. Theologie im Pazifik* (1990), [ed.] *Pluralism and the Religions: The Theological and Political Dimensions* (1998), *After Pluralism: Towards an Interreligious Ethic* (2000), *Transcendence and Violence: The Encounter of Buddhist, Christian and Primal Traditions* (2003)